

— ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ήρταν δύο. Εφύαν που την Κεντρική Τράπεζα τζαι ήρταν τζαι είπαν μου ότι «πρέπει να περάσει 'πόψε» — το μήνυμα που μου edώσαν — τζαι είπα τους «αφήστε τους πόξω να περιμένουν»!

— ΚΟΥΛΙΑΣ: Έτσι μπράβο! Έστρωσες.⁵⁴

Ο δάκτυλος της Μόσχας

Τι είχε συμβεί, λοιπόν, και ο Αναστασιάδης, που επέστρεψε από τις Βρυξέλλες αποφασισμένος να εφαρμόσει τάχιστα τη συμφωνία, έγινε σε μερικές ώρες... Ζαχαρίας Κουλίας; Μέσα στο χάος που επικρατούσε εκείνες τις ώρες διαισθανόμασταν ότι κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά δεν γνωρίζαμε τι συνέβαινε επακριβώς. Η δικαιολογία για την αναβολή των διαδικασιών ήταν να δοθεί χρόνος για να γίνουν οι απαραίτητες διαβουλεύσεις με τα κόμματα, προκειμένου να περάσει η συμφωνία από τη Βουλή.⁵⁵ Ωστόσο, δεν βλέπαμε να γίνεται καμιά προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Αντιθέτως, προετοιμαζόταν το κλίμα για να απορρίψει η Βουλή τη συμφωνία.

Ο Μάριος Καρογιάν μιλούσε ανοιχτά στους διαδρόμους για καταψήφιση της συμφωνίας από τη Βουλή. Ο συνάδελφος Πάμπος Χαραλάμπους τον προσέγγισε και προσπάθησε να διερευνήσει τις προθέσεις του. «Θα το απορρίψουμε», του απάντησε. Όταν προσπάθησε να του αντιπαραβάλει ότι η κατάσταση ήταν τραγική και η μόνη ελπίδα που είχε ο τόπος ήταν η θετική ψήφος από το ΔΗΚΟ, ο Καρογιάν εξανέστη, του έκανε ένα κήρυγμα «εθνικής αξιοπρέπειας» και του ανέπτυξε μια θεωρία ότι επρόκειτο για συνωμοσία της Ευρώπης κατά της Κύπρου, η οποία δεν θα έμενε αναπάντητη, λέγοντας ότι στην ανάγκη θα βγαίναμε και από το ευρώ.

54. Αποστενογραφημένα πρακτικά συνεδρίας της κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών - Ενημέρωση από τον πρόεδρο Αναστασιάδη, 18.3.2013.

55. Αποστενογραφημένα πρακτικά συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, 17.3.2013.

Από πού αντλούσε αυτή την αυτοπεποίθηση ο Καρογιάν και πού στεκότανε σε όλα αυτά ο Νίκος Αναστασιάδης; Αυτό που μεσολάβησε από τα μεσάνυχτα του Σαββάτου, όταν ο Αναστασιάδης ήταν αποφασισμένος να εφαρμόσει τη συμφωνία, μέχρι το πρωί της Κυριακής, όταν έπαιξε με τον Φώτη Φωτίου το θέατρο της αναβολής για να συνεδριάσει τάχα το Εκτελεστικό Γραφείο του ΔΗΚΟ, ήταν η παρέμβαση του ρωσικού παράγοντα.

Το μήνυμα της Μόσχας ήταν να απορρίψει η Κύπρος τη συμφωνία, και πρέπει να έδωσε κάποιες υποσχέσεις για οικονομική βοήθεια. Την παρέμβαση του ρωσικού παράγοντα συζήτησαν ο Αναστασιάδης με τον Καρογιάν στη συνάντηση που είχαν το βράδυ του Σαββάτου προς Κυριακή. Ο Καρογιάν ομολόγησε αυτή την παρέμβαση σε μεταγενέστερη συνέντευξή του: «Υπάρχει μια παράμετρος που πολλοί δεν λαμβάνουν υπ' όψη: Ότι το πρώτο νομοσχέδιο μιλούσε για οριζόντιο κούρεμα και ως εκ τούτου θ' άγγιζε και την RCB, στην οποία έχει συμφέροντα το ρωσικό κράτος». Και διευκρίνισε: «Η ανώτατη ρωσική ηγεσία φρόντισε να μας διαμηνύσει ότι αν αγγίζαμε την RCB τότε θα βλέπαμε μια αντίδραση που δεν είδαμε ποτέ».⁵⁶

Εκείνες τις μέρες είχε κορυφωθεί η διαπραγμάτευση μεταξύ της ρωσικής κρατικής πετρελαϊκής εταιρείας Rosneft και της βρετανικής BP για την ολοκλήρωση μιας γιγαντιαίας συμφωνίας. Η BP πώλησε τη θυγατρική της TNK-BP στη Rosneft, για να καλύψει τις αυξημένες υποχρεώσεις της συνεπεία ενός ατυχήματος που είχε γίνει σε πλατφόρμα άντλησης πετρελαίου στον Κόλπο του Μεξικού, το οποίο προκάλεσε τεράστια οικολογική καταστροφή. Η συμφωνία ολοκληρώθηκε σε διάφορα μέρη του κόσμου, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, όπου είχε την έδρα της μια από τις μητρικές εταιρείες της TNK-BP.⁵⁷ Η συμφωνία αυτή, που θα καθιστούσε τη Rosneft τη μεγαλύτερη πετρελαϊκή εταιρεία του πλανήτη, έγινε με προσωπική συμμετοχή του ίδιου του Πούτιν. Κεφάλαια της TNK-BP που ήταν κατατεθειμένα στην RCB και θα περνούσαν στην κυριότητα της Rosneft θα φορολογούνταν με

56. Συνέντευξη του Μάριου Καρογιάν στο *Κανάλι 6*, στις 7.10.2014.

57. "Rosneft pays out in historic TNK-BP deal completion", *Reuters*, 21.3.2013.

ποσοστό 9,99%. Επίσης, το μπλοκάρισμα των τραπεζικών λογαριασμών σε όλες τις τράπεζες, περιλαμβανομένης και της RCB, περιέπλεξε τη διαδικασία ολοκλήρωσης της συμφωνίας. Πέραν της εξαγοράς της TNK-BP από τη Rosneft, σύμφωνα με τα Έγγραφα του Παναμά, η RCB ήταν μια από τις τράπεζες που χρησιμοποιούσε ο Πούτιν και ο περίγυρός του για τη διακίνηση προσωπικών καταθέσεων,⁵⁸ που επίσης πάγωσαν μετά την απόφαση του Eurogroup.

Παράλληλα με τις παρασκηνιακές παραστάσεις, η ανώτατη ηγεσία της Ρωσίας τοποθετήθηκε και δημόσια ενάντια στην απόφαση για εφάπαξ φορολόγηση των καταθέσεων. Ο πρωθυπουργός Ντμίτρι Μεντβέντεφ δήλωσε ότι η απόφαση του Eurogroup αποτελούσε «κατάσχεση ξένων χρημάτων», ενώ ο Πούτιν συγκάλεσε έκτακτη σύσκεψη στο Κρεμλίνο, για να εξετάσει τις εξελίξεις. Ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου Ντμίτρι Πεσκόφ δήλωσε μετά τη σύσκεψη: «Αξιολογώντας την πιθανή απόφαση να επιβληθεί επιπλέον δασμολόγηση στις καταθέσεις στην Κύπρο, ο κ. Πούτιν δήλωσε πως εάν εφαρμοστεί η απόφαση αυτή θα ήταν άδικη, αντιεπαγγελματική κι επικίνδυνη».⁵⁹

Το Κρεμλίνο, λοιπόν, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι ρωσικές καταθέσεις που το ενδιέφεραν θα παρέμεναν αλώβητες, κίνησε τους μηχανισμούς παρέμβασης που διέθετε στο κυπριακό πολιτικό σύστημα, για να παγώσει την υλοποίηση της συμφωνίας. Όταν ο Καρογιάν, αναχωρώντας από το Προεδρικό Μέγαρο τις μικρές ώρες της 17ης Μαρτίου, μιλούσε για «εναλλακτικές λύσεις» που μπορούσε «να επηρεάσουν και την εξωτερική μας πολιτική», εννοούσε απόρριψη της συμφωνίας και στροφή, οικονομική και πολιτική, προς τη Ρωσική Ομοσπονδία.

Ο Μάριος Καρογιάν είχε πάει στη συνάντηση με τον Αναστασιάδη, τα μεσάνυχτα του Σαββάτου, με ολοκληρωμένη πρόταση. Η Ρωσία θα παραχωρούσε στην Κύπρο την οικονομική βοήθεια που χρειαζόταν

58. Luke Harding, “Revealed: the \$2bn offshore trail that leads to Vladimir Putin”, *The Guardian*, 3.4.2016.

59. «Ο Πούτιν χαρακτηρίζει άδικη τη δασμολόγηση των καταθέσεων στην Κύπρο». *ΚΥΠΕ – ΑΓΠΕ*, 18.3.2013.

για να γυρίσει την πλάτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για αντάλλαγμα, η Κύπρος θα παραχωρούσε στη Ρωσία στρατιωτικές διευκολύνσεις και δικαίωμα εκμετάλλευσης των ενεργειακών της πόρων. Ο Καρογιάν παρέδωσε στον Αναστασιάδη ένα άτυπο έγγραφο⁶⁰ που επεξηγούσε το πλαίσιο της στρατιωτικής και αμυντικής συνεργασίας Κύπρου – Ρωσίας, το οποίο προέβλεπε παραχώρηση στρατιωτικών διευκολύνσεων στο λιμάνι Λεμεσού και στην αεροπορική βάση στην Πάφο. Οι προτάσεις που καταγράφονταν στο έγγραφο ήταν πανομοιότυπες με επίσημο αίτημα που υπέβαλε μεταγενέστερα η Ρωσία στην κυπριακή κυβέρνηση, διά του υπουργού Άμυνας και στελέχους του ΔΗΚΟ, Φώτη Φωτίου.⁶¹

Μέρος του «πακέτου» συνεργασίας με τη Μόσχα ήταν και η αγορά εκ μέρους της Κύπρου στρατιωτικού εξοπλισμού συνολικής αξίας €3,2 δις! Στη λίστα αγορών του Καρογιάν περιλαμβάνονταν συστοιχίες πυραύλων S-400, πυραυλικά συστήματα BUK, επιθετικά ελικόπτερα, σκάφη ανοιχτής θάλασσας και άλλος εξοπλισμός.⁶² Το σκεπτικό ήταν ότι η Ρωσία θα παραχωρούσε με δάνειο στην Κύπρο όσα δισεκατομμύρια χρειαζόταν για να απαλλαγεί εντελώς από την Τρόικα και μέρος αυτής της βοήθειας θα αξιοποιούνταν για την αγορά ρωσικών οπλικών συστημάτων.

Το σχέδιο του Καρογιάν, εάν υλοποιείτο, θα οδηγούσε τη χώρα σε μη αναστρέψιμη χρεοκοπία. Ο πρόσθετος δανεισμός δισεκατομμυρίων για την κεφαλαιοποίηση μη βιώσιμων τραπεζών και οι δαπάνες μαμούθ σε αχρειαστούς εξοπλισμούς θα έθεταν την Κύπρο εκτός Ευρωζώνης και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κύπρος θα γινόταν μια εξαθλιωμένη χώρα, έρμαιο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, και κάλλιστα

60. Άτυπο έγγραφο με τίτλο «Εισηγήσεις για ενδεχόμενη εμπάθυση συνεργασίας στον Αμυντικό τομέα μεταξύ Κύπρου – Ρωσίας». Αρχείο συγγραφέα.

61. «Την αεροπορική βάση “Ανδρέας Παπανδρέου” στην Πάφο θέλει η Μόσχα», *Πολίτης*, 18.8.2013.

62. Άτυπο έγγραφο με τίτλο «Εισηγήσεις για ενδεχόμενη εμπάθυση συνεργασίας στον Αμυντικό τομέα μεταξύ Κύπρου – Ρωσίας». Συνημμένο 2: «Πίνακας συνεργασίας με Ρωσία για απόκτηση οπλικών συστημάτων για σοβαρή ενίσχυση της άμυνας της Κύπρου». Αρχείο συγγραφέα.

θα μπορούσε να γίνει μέρος των παζαριών της με την Τουρκία για την αναδιαμόρφωση των γεωπολιτικών ισορροπιών στην ανατολική Μεσόγειο. Αυτή η εθνική αυτοκτονία, αν όχι εθνική μειοδοσία, ονομάστηκε από τον Καρογιάν «εθνική αξιοπρέπεια». Ευτυχώς για την Κύπρο, η Μόσχα δεν το εννοούσε και δεν επρόκειτο να βάλει για τη διάσωση της κυπριακής οικονομίας ούτε ένα ευρώ. Απλώς δέλεασε την αφελή κυπριακή ηγεσία με υποσχέσεις και την έπεισε να μην εγκρίνει αμέσως το σχέδιο, για να έχει τον χρόνο να διαπραγματευτεί με την ΕΕ την απαλλαγή των καταθέσεων στην RCB από το κούρεμα.

Το «πατριωτικό κούρεμα»

Οι πραγματικές πιέσεις προς τον Αναστασιάδη για να μην επικυρώσει τη συμφωνία ασκήθηκαν από τους μεγάλους Ρώσους καταθέτες. Την Κυριακή, 17 Μαρτίου, έφτασε στο Προεδρικό ένα μήνυμα από τη Hermes Airports ότι στο αεροδρόμιο Λάρνακας είχαν προσγειωθεί 12 ιδιωτικά τζετ που μετέφεραν στην Κύπρο Ρώσους μεγαλοκαταθέτες. Η πληροφορία είδε το φως της δημοσιότητας στον τοπικό και τον διεθνή Τύπο και δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι οι Ρώσοι ήρθαν και σήκωσαν τα χρήματά τους. Αυτό όμως ήταν ανέφικτο, επειδή οι τράπεζες ήταν κλειστές και δεν υπήρχαν διαθέσιμα μετρητά για να γίνουν αναλήψεις.

Οι Ρώσοι καταθέτες επισκέφθηκαν άρον άρον την Κύπρο για να ζητήσουν εξηγήσεις από τους δικηγόρους και τους λογιστές που διαχειρίζονταν τις καταθέσεις τους, και να πάρουν διαβεβαιώσεις ότι δεν θα επηρεάζονταν. Την ίδια μέρα, ο Αναστασιάδης έγινε αποδέκτης πρότασης από έναν “services provider”, δηλαδή από κάποιο δικηγορικό γραφείο ή ελεγκτικό οίκο, να απαλλαγούν οι ξένοι από το κούρεμα και να υποστούν το τίμημα μόνο οι Κύπριοι καταθέτες. Επεξηγώντας την πρόταση ο Αναστασιάδης είπε αυτολεξεί: «Να εξαιρέσουμε τους ξένους και να τα φορτώσουμε στους Κύπριους μόνο και να δώσουμε τη μάχη του πατριωτισμού για να σώσουμε την πατρίδα μας».⁶³

63. Αποστονογραφημένα πρακτικά συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, 18.3.2013.